

सन २०११-१२ मध्ये कोकणातील आंबा पिकाचे
फुलकिडे (थ्रिप्स) यासारख्या किडीमुळे व
वातावरणाच्या अनिश्चिततेमुळे झालेल्या
नुकसानीकरीता एक विशेष बाब म्हणून अर्थ सहाय्य
देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक फनुभ २०१२/प्र.क्र.१०९/१३-अ
मंत्रालय विस्तार, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक :- ६ डिसेंबर, २०१२

प्रस्तावना :

कोकणातील ठाणे, रायगड, रत्नागिरी व सिंधुदूर्ग या चार जिल्ह्यांमध्ये एकूण सुमारे ९९,१७२ हेक्टर आंब्याचे उत्पादनक्षम क्षेत्र आहे. त्यापैकी ८७०९३.८० हेक्टर क्षेत्रावर सन २०११-१२ मधील आंबा हंगामामध्ये कोकणात फुलकिडे (थ्रिप्स) यासारख्या किडीमुळे व वातावरणाच्या अनिश्चिततेमुळे आंबा पिकाचे नुकसान झाले. अशा शेतकऱ्यांना एक विशेष बाब म्हणून आर्थिक मदत देण्याचे आश्वासन सन २०१२-१३ च्या राज्य विधीमंडळाच्या अर्थसंकल्पीय अधिवेशनादरम्यान शासनाच्या वतीने देण्यात आले होते. त्यानुसार शेतकऱ्यांना एक विशेष बाब म्हणून आर्थिक मदत देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

उपरोक्त सर्व बाबींचा विचार करून शासन खालीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

"फुलकिडे (थ्रिप्स) यासारख्या रोगामुळे व वातावरणाच्या अनिश्चिततेमुळे ठाणे, रायगड, रत्नागिरी व सिंधुदूर्ग या चार जिल्ह्यांतील वर्ष २०११-१२ मधील आंबा पिकाच्या नुकसानीमुळे शेतकऱ्यांना एक विशेष बाब म्हणून अर्थसहाय्य देण्यास प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२. वरील शासन निर्णयाप्रमाणे देय होणारी रक्कम खालील अटींच्या अधीन अनुज्ञेय राहिल :-

२.१ सदर आर्थिक मदत फक्त कोकण विभागातील ६ वर्षांपेक्षा जास्त वयाच्या हापूस आंबा झाडे असलेल्या शेतकऱ्यांपुरतीच सिमीत राहिल.

२.२ सदर मदत ज्या झाडांची नोंद ७/१२ उताऱ्यावर असेल अशा क्षेत्रासाठीच देय राहिल.

२.३ गांवठाणात असलेल्या झाडांच्या क्षेत्राचा यासाठी विचार करण्यात येऊ नये. खाजगी कंपन्यांचे लागवड क्षेत्र, कृषि विद्यापीठ व इतर संस्थांच्या क्षेत्रावरील लागवड इत्यादीचा सुध्दा विचार करण्यात येऊ नये.

३. सदर मदत वाटपासाठी कार्यपद्धती खालीलप्रमाणे राहिल :-

३.१ सदर मदतीचे वाटप संचालक फलोत्पादन यांनी जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांचे मार्फत करावयाची आहे.

३.२ ७/१२ उताऱ्यावरील नोंदीप्रमाणे प्रत्यक्ष जागेवर झाडे आहेत याची खात्री कृषि विभागातील क्षेत्रिय अधिकारी/कर्मचाऱ्यांनी करावी.

३.३ उपरोक्त परिच्छेद २ व ३ प्रमाणे मदतपात्र शेतकऱ्यांच्या, क्षेत्र व अनुज्ञेय मदतीसाठी गाववार याद्या तालुका कृषि अधिकारी यांनी तयार कराव्यात.

३.४ बाधीत शेतकऱ्यांना दर हेक्टरी १०० झाडे या प्रमाणात बांधील राहून मदत द्यावी. जरी दर हेक्टरी झाडांची संख्या १०० पेक्षा जास्त असली तरी झाडांची संख्या विचारात न घेता, केवळ उत्पादनक्षम झाडांखालील क्षेत्र विचारात घ्यावे व त्या क्षेत्रास अनुसरून मदत द्यावी.

३.५ ज्या शेतकऱ्यांचे ७/१२ वर क्षेत्र आंबा लागवडीखाली दाखविले असेल त्यात मर रोग अथवा अन्य कारणाने उत्पादनक्षम झाडांची संख्या घटली असल्यास त्यांच्या बाबतीत अस्तित्वात असलेली उत्पादनक्षम झाडे विचारात घ्यावी.

३.६ उपरोक्त क्र. ३.२ व ३.३ प्रमाणे जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकाऱ्यांनी तालुका निहाय गोषवारा अनुदानाच्या मागणीसह विभागीय कृषी सहसंचालक यांचे मार्फत संचालक, फलोत्पादन यांना सादर करावा. त्या आधारे संचालक फलोत्पादन यांनी आवश्यक अनुदानाची मागणी शासनास सादर करावी.

३.७ ज्या शेतकऱ्यांची नावे ७/१२ उताऱ्यामध्ये संयुक्तरित्या असतील, त्या शेतकऱ्यांना ७/१२ मध्ये नमूद हिस्स्याच्या प्रमाणामध्ये मदतीचे वाटप करावे व असा हिस्सा नमूद नसेल तर सर्वांना समान वाटप करण्यात यावे.

३.८ बाधीत आंबा बागायतदारांच्या ७/१२ उताऱ्यावर नोंदी नसल्यास त्या बागायतदार शेतकऱ्यांनी प्रथम ७/१२ उताऱ्यावर नोंदी केल्यानंतर मदत देय राहिल.

३.९ ज्या शेतकऱ्यांचे बँकेत खाते (सहकारी अथवा राष्ट्रीयकृत) असेल त्यांच्या खात्यावर अनुज्ञेय मदत रक्कम जमा करावी.

३.१० ज्या शेतकऱ्यांचे बँकेत खाते नसेल त्यांचे झिरो बॅलन्स खाते उघडून वरील (३.९ नुसार) रक्कम त्यांच्या खात्यामध्ये जमा करावी.

३.११ कोणत्याही खातेदाराला रोखीने किंवा निविष्टा स्वरूपात मदत देण्यात येऊ नये.

३.१२ शेतकऱ्यांकरीता वेगवेगळे धनादेश न काढता बँकनिहाय खातेदारांच्या याद्या तयार करून सर्व खातेदारांकरीता एकत्रित धनादेश बँकेत जमा करावा.

३.१३ निधी मिळाल्यापासून संबंधित अधिकाऱ्यांनी मदतीचे वाटप खास मोहिम आखून त्वरीत पूर्ण करावे व वाटप आणि खर्चाचे समायोजन कोणत्याही परीस्थितीत मार्च, २०१३ पूर्वी पूर्ण करावे.

३.१४ वरील मदत ही विशेष बाब असल्यामुळे पूर्वोदाहरण म्हणून गणली जाणार नाही.

४. सदर आंबा उत्पादक शेतकऱ्यांना मदत देण्यासाठी आवश्यक असणारा निधी वित्त विभागामार्फत पूरक मागणीद्वारे मदत व पुनर्वसन विभागाकडून प्राप्त झाल्यानंतर तो वाटपासाठी फलोत्पादन संचालक यांच्या अधिनस्त सुपूर्द करण्यात येईल व त्यानुसार निधीबाबतचे आदेश स्वतंत्ररित्या वित्त व महसूल (मदत व पुनर्वसन) यांच्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येतील.

५. या प्रयोजनासाठी संचालक, फलोत्पादन, पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यांत येत आहे. याबाबतच्या योग्य त्या सविस्तर मार्गदर्शक सूचना फलोत्पादन संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी स्वतंत्रपणे निर्गमित कराव्यात.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक (२०१२१२०६१६०९२२७१०१) असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

दि०२२/३४

(दि. आ. राऊळ)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

प्रधान सचिव, मा.मुख्यमंत्री कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई ३२
मा.मंत्री फलोत्पादन/कृषि यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई ३२
मा. राज्यमंत्री फलोत्पादन/कृषि यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई ३२
आयुक्त कृषी, महाराष्ट्र राज्य, पुणे. (१० प्रती)
विभागीय आयुक्त, कोकण विभाग, ठाणे
जिल्हाधिकारी, ठाणे, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, रायगड
मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, ठाणे, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, रायगड
संचालक फलोत्पादन, कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे, (१० प्रती)
सर्व संचालक, कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
विभागीय कृषी सहसंचालक, कोकण विभाग, ठाणे
जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी, ठाणे, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, रायगड
महालेखापाल-१/२ (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखा परीक्षा) मुंबई/नागपूर,
संचालक लेखा व कोषागार अधिकारी, मुंबई (२ प्रती)
सहसंचालक लेखा व कोषागारे संगणक कक्ष, नवीन प्रशासन भवन, ५वा मजला, मुंबई-३२,
जिल्हा लेखा व कोषागार अधिकारी, ठाणे, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, रायगड
सर्व विधानसभा/विधानपरिषद सदस्य
माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई-३२.
महसूल व वन विभाग (मदत व पुनर्वसन), मंत्रालय, मुंबई ३२
सर्व उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, कृषी व फलोत्पादन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
निवडनस्ती १३-अ, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई